

אפקת סבריות ארייה לחיות סיה בלב ובנפשה, אפקת כל האדים ביחיד, ואפקת כל חפצים כלם, חפים עליהם ותקומתם¹ הירונית ופסתרית, ומשגאה ארייה להיות רק על הרשות והזHAMMA שבשלכם. אי-אפשר בכלל לבוא לידי רום-חרום של יהוזו לדי קראו בשמו הוודיע בעמיהם אלילתיו' (ובורי-חensis-א-טו, ח)², אלא אנקה פגימית, מעמקי לב ונפש, להיטיב לעמיהם כלם, לשפר את קנייניהם, לאשר את פיחם. וכוניה זו היא שפנסגת את רוחא דמלפאת מושיא לחול על ישראל. בכלל מוקום שאנו מוצאים רמזי שגאה, תרינו יוזעים ברור שטבונה רק על הרשות, שהיא מרכזות במקורה את פאגד של עמים רבים, גם בהזעה וביחוד גטמים מקרים שלuptה זעמת העולים יותר מטהבת. אבל עליינו לדעת כי נקודות פיסים אוור וקץ, מכיד לא זהה ממהאלם הָא-למי שפכו בו האדים בכללו, וחוננו בע כל עם ולשון, כל אחד לפי צרכו, וגרעין קץ זה ירומם את הפל. ומטהז גזירות-פיסים זו אמי מפכים את פעולי נסמור שיחול בעולם, את אוור הרצק וספירים, ספקאמד עם מהוזר ומטפארת, עם תבירה ומצעת, ומשלמת היצור כלו, ופהם וכל אגפו במלחלה. זאת פגימה פגימית בפעמות בעלך סדעת של בנטש ישראל, שבורום די עליינו חננו הולכים ומעוררים אותה למיניהם מועלניים ורומניים.

"ניבא יעקב שלם עיר שכם אשר הארץ בגע בבלאו מפוץ ארים, וינו את פni העיר" (בראשית לג, יח)

"...עיטו את פni העיר" אמר רב: מטבח תקו לךם. ושמואל אמר: שוקים תקו לךם. ורבבי יוחנן אמר: מרכזאות תקו לךם..." (שבת לג ע"ב)

"...?פלא דבר, מנון לו ליעקב, שהיה איש גם יושב אווהלים... להיות וכי בדברים הללו?... אלא... מתק שקידות לימוזו השיג וידע לתקן המעוות שבדברים הללו שנכשלים בהם בני אדם הלחוטים אמר רוח איך שהוא... לפיכך ראה יעקב כי טוב... למדם דרך חיים באמות ובישור, שהיא מטבח שלחים מתוקן כראוי לו, וכן שעיה משאם ומתנים בשוקים באמונה, כדי שייזברכו ויצלחו נסיחסים ולא ירדו לטמיון... ולכן אפילו שהיו אנשי מקומו כנענים קבלו ממנו הטוב להם... שאן טוביה למעלה הימנה לתועלת הגור והנפש גם יוזד..."
(רבי יעקב עמדין, מגדל עז)

"...המטבע אינו דבר טבעי רק הוא דבר נמוס המדינה, ודבר כזה שייך לחכם לתקן... שוקים שהוא אינו חסמי כל-כך, רק הוא לפי הטבע גס-כון, כי מה שמכורין שם מזונות ופרנסה הוא דבר טבעי, אבל מה שתיקון יהיה يوم זה יומא דשוקא, וכך וכך יהיה ענין השוק, הוא דבר חסמי... והחומרא הוא דבר טבעי למורי, ורצה לומר: כזה וכיווץ זהה, טבעי למורי, היה מפקו..."
(מהר"ל מפררג, חידושים אגדות)

¹ "מי יעלה בחרדי ומי יקיים במקומות קדשו" (ונחלים כד, א)

² עיין ויקרא רבה פרשה זו (אות ה): "תגידו אלהות לאומות העולם" (הערת הרב צבי יהודה קוק)

"סגירת המוסר הטוב... וסגירת כח החכלה הקיבוצית הוא על-ידי התמדת הימש שיפוץ בין אדם לחברו, שיהיה כל אחד מרגיש איך שעל-ידי מה שחברו נמצא בעולם, וגם יש לו צרכים, שלפי ההשכמה החיצונה הוא דורך את גבו, וממעט את צרכיו הוא, כאמור אין זאת אלא השקפה של טעם³, שזו נולצת השטחה והperfume וצרות-עין בין אדם לחברו ובין מדינה לחברתה. אבל המבט הפנימי מזקה אותנו שככל מה שיתרנו בני-אדם, יותר יוכל להועיל איש לאחיו על-ידי התחלפות הכוונות, שיוכל כל אחד לשמש ולהיאנות במה שהברשות מוציא אל הפועל. וכל מה שתהיה הכרה זו יותר גלויה ובולטת, יותר יתרחב כת האהבה ואחותה החבורה האנושית, שמננה תוצאות לכל הטוב היינור נשגב ראוי להיות שורר בעולם.

והנה, כדי להגביר את הרושם של הטוב המשפע לבני-אדם איש מרעהו, יש על-זה שלושה דרכים: הדרך האחד הוא להרבות את התמדת המცבים שעליים יכיר האדם את יחוoso לחברו. והנה, כל זמן שלא נמצא מציאות המטבח, ידע האדם שהוא יכול להיות נהנה בתוצאות פועלתו של חברו רק כל זמן שיודע שהוא צריך למה שביד חברו וחבירו יהיה צריך למה שבידי, אבל כל זמן שלא יוכל שתי אלה הנקודות. לא ירגע את הטוב שהוא מקבל מחברו. אבל בהיות התמצית של הנזודה כוללה במטבע העוברת לסתור, הרי בכל עת שיש לו מוגר מצרכיו הוא מזקרים במטבע, והוא בטוח שכבר בא לידי כח שופך כל סוף יביאנו להשג על-ידי عمل חברו את הנץד לו. אם-כן מתרבה רושם האהבה - שהוא יסוד המוסר - בריבוי האיכות על-ידי המקרים המתמידים.

עד יורח בכת האהבה הכללית על-ידי מה שיראה האדם שלא רק מהאנשים הנמצאים כבר בחוגו תימש מיחס תועלת לו, ושיכל לטובם אף שכבר נמצאו אותו יחד, כי-אם עוד יותר, שהוא יוכל לבוא לידי מידת זו לעשות פוניות בחכמה שיריבו הפנים אל מקום אחד, וכפי רוב הפנים והתרבות הארץ-ישראלית הברכה והעוזה, זאת היא פועלות שוקים.

אמנם כל אלה יהיו לתועלת רק על-ידי מה שיפותח ונש האדם לטהרה ולטוב-טעם, שאז יתרבו לצרכיו. ולפי רוב הזרים כו יהיה הריבוי הנץד לו מן האנשים מתרחב. ותחילת הטעם הטוב מתיילד מחרבתת מושג הנזודה והטהרה הנמצאת במרחצאות, שככל אלה ראה יעקב אבינו, הכלל את כל השלים[ו]ת ואזקם יחד..."

"אֶתְתָּתִי יִשְׂרָאֵל מִמְּבַטְתָּתִךְ כָּל הָאָדָם, וְכֹלְחֵיה מִטְבֵּעתָתְךָ שְׁנָאתָ לְאֵינָה חֲלֵק מִן הָאָדָם - הוּא סִימָן
שֶׁלֹּא נִטְפָּרָה עָדִין סְגִשָּׁמָה מִזְקָמָתָה, וְעַל-כֵן אֵינָה יִכְזַּחַלְתִּים בְּעַדְןָם קָאָבָה קָעָלָיוֹנָה"
(הראייה קוק, אורות ישראלד; ה)

"כל פטא, אפילו הקל שבחטאיהם, מטביע בקרוב האדם שנאה לאיזו בריאות, ועל-ידי התשובה
חוורת האהבה להאייר"

³ "הרבה צריך אדם לעמל עד שיכיר לו בראי שיש במצוות עולם זולת מציאות הפליטות של עצמו, ולשידע זה כראוי -- רק אז יוכל להשיג את בזארו. אם-כן מה שיואתבת לרעך כמוך" כולל כל התורה כולה, הינו נס-כן יסוד האמת ודעת שם יתברך"
(הראייה קוק, פנסוי הראייה, א; רמתה)

"כל מה שהאדם הוא יותר המוני, איןנו מוכשר להפריד בין הנושא והנושא, ועל כן למטרות התועלתו, כדי להכין לו דרך אל הטוב, מוכרכה הוא לבסס את מעמדו על שנות הצעיר, ושותת הרע לא תוכל להיפוך אצלו משנת האנשיות עשויה הצעיר... אבל המידה העלונה, של גודלי הנשמה, היא לבירר ולהפריך, ושנותם את הרע היא נקיה, ומרוצחות רק בהנושא הצעיר בעצמו, והוא בעצם עברת במעבורה השלילית, ובאה לידי החוב של אהבת הטוב, ומשום כך אוור החסד מאיר בהדר חכמתם" (הראי"ה קוק, אורות הקוזש, ד; תשז)

"זיברא אֶלְהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצַלְם אֶלְהִים בָּרָא אֹתָו..." (בראשית א, כז)

"...כל המון התרבות והקיובצים האנושיים אינם אלא גוונים שונים של אותו צלם א-לוהים, המופיע בצורות שונות אצל כל פרט ופרט ואצל כל ציבור וציבור. גiley דבר די הולך ומשתכלל בההתפתחות והמין האנושי בשנות דור ודור..."

"בְּסִפְלָל עַלְיוֹן גּוֹים בְּמִפְרִידָו בְּנֵי אָדָם יַצְבִּיל עֲפָם לְמִסְפֵּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (דברים ל, ח)

"...יש כל מיני בני אדם, כל מיני גוונים, אבל צריך לדעת שאין כאן פירוד, חס ושלום. העמים השונים אינם גרגרי חול מפוזרים ללא קשר, אלא חלקים של ארגניזם א-לוהי אחד ואחדותני. כולם גוונים של צלם א-לוהים שפאים. תורה ד' תמיינה' (תהלים יט, ח), וגם מעשה ד' תמים.

"בְּסִפְלָל עַלְיוֹן גּוֹים". ה"עליזו", בורא השמים והארץ, הוא המנהיל גוונים. בורא שמים וארץ הוא בורא האדם, "השמים שמים לד' והארץ נתן לבני אדם" (תהלים קטו, טז). אין כאן עולם הפקר, אלא העליון הוא המנהיל את כל האדם על הארץ, ומסקר עמים, קבוצות וממלכות. יש גוונים שונים של בני אדם, וכולם קשורים לכדור הארץ, וכל מלך אנושות מקבל מלך מכדור הארץ המתאים לו. "בְּמִפְרִידָו בְּנֵי אָדָם". הם מתרפדים ומתרפרדים לטיפוסים שונים, ומתאחדים על פני כדור הארץ בגבולים מיוחדים. "יעַב גְּבָלָת עֲפָם". יש להתבונן כיצד ולהבין שלא האדם צריך זאת טיפוסי האנשים השונים, אלא ה"עליזו" הוא המפריד בני אדם. העמים השונים - במובן הכללי שלהם - הם יצירה א-לוהית. "עליזו" הוא הקבוע את המציאות..."

כל העמים הם גוונים של האדם שנברא ייחודי בצלם א-לוהים, וכל אחד מהם מגלת צד אחד של כבוד די בעולם, כפי שאמר "הודיעו בעמים עלילותיו". כל העמים הם חלקים של הארגניזם האחד והשלם של מעשה ד' התמים... לכל אומה ואומה יש כשרון מיוחד..."

(רב צבי יהודה הכהן קוק, שיחות הרב צבי יהודה, דברים, עמ' 526-524)